

37 . Hunedoara | Punct: Biserica Sf. Nicolae, Grădina castelului | Anul: 1997

Anul: 1997

Cod RAN: 86829.01;86829.07

Perioade: Preistorie, Evul Mediu

Epoci: Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu, Evul Mediu

Categorii sit: Religios, ritual și funerar

Autori: Sabin Adrian Luca, Zeno-Karl Pinter, Cristian Constantin Roman, Ioan Marian Țiplic, Elena Bugnaru

Instituții: Universitatea "Lucian Blaga", Sibiu, Universitatea "Lucian Blaga", Sibiu, Muzeul Castelul

Corvinilor, Hunedoara, Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu, Muzeul Castelul Corvinilor, Hunedoara

Raport

I. Biserica Sf. Nicolae

Biserica Sf. Nicolae din Hunedoara, poate fi pusă în legătură cu pomenirea în documentele medievale, în anul 1452, a cunoscutului vlădică Ioan de Caffa, ce preia păstoria românilor hunedoreni intrând astfel în conflict cu iezuitul Ioan de Capistrano. Monumentul a făcut obiectul interesului, în special al istoricilor de artă, datorită splendorilor picturi murale ce împodobesc edificiul de cult. Pisania de deasupra ușii naosului a fost realizată în anul 1654 și menționează zugrăvirea bisericii în anul 1634, în vremea "prealuminosului craiu Gheorghe Rakoti cel bătrân". Catapeteasma din lemn de stejar ce desparte naosul de altar, se datează tot în secolul al XVII-lea, prin inscripția "Constantin zugrav 1648" ce apare pe una din icoane.

Pentru restaurarea acestor fresce și pentru o datare mai exactă a monumentului s-a comandat din partea D. M. I. o cercetare arheologică, executată, cu sprijinul material al Muzeului Național al Civilizației Dacice și Romane din Deva, în perioada 26 august - 14 septembrie 1996, de către Z. K. Pinter și M. Țiplic.

Încercând, pe cât posibil, protejarea amenajărilor interioare ale bisericii și surprinderea, în același timp, a tuturor legăturilor stratigrafice, s-a trasat o secțiune magistrală în interiorul monumentului, (S.1) lată de 1,5 m și apoi lărgită în porțiunile de interes sporit și lungă de 10 m, în așa fel încât profilul de Sud să cadă pe axul median al monumentului, iar profilul de Nord să surprindă baza pilonilor de susținere a bolții. Cu extremitatea de Est a secțiunii s-a urmărit prinderea legăturii dintre naos și altar, pe când extremitatea vestică surprindea pragul ușii naosului și legătura cu pronaosul. În exteriorul monumentului, pe latura de Sud, la îmbinarea naosului cu pronaosul, au fost practicate două casete de 2/4 m, (C.1 și C.2) în extrem de îngustul spațiu dintre biserică, alea din beton și criptele contemporane. Aici s-a putut constata că monumentul a fost zidit într-o singură etapă, ca biserică cu plan central, cu pronaos, naos și altar în patru laturi. Terenul nu a permis verificarea fundațiilor turnului de pe latura de Vest, dar reprezentarea din secolul XVII, din tabloul votiv păstrat pe peretele de Vest al naosului, nu cuprinde acest element.

În interior, în S.1, după dezafectarea podelei contemporane din scânduri susținute pe bârne, s-a înlăturat un strat de zgură de furnal cu grosimea de 10 - 25 cm. Sub acest nivel, s-au sesizat urmele unei podiri mai vechi, tot cu scândură susținută pe bârne groase de 15 cm și așezate pe un nivel din nisip cu pigment de mortar. La cca. -30 cm față de nivelul de călcare actual, a fost surprins pe porțiuni mici, un nivel de pavare a bisericii cu cărămizi prinse pe un pat de mortar așezat pe un strat de nivelare gros de 15 - 25 cm și compus din pământ cu pigment de cărămidă, piatră și mortar. Pe baza acestor observații putem considera această amenajare, ca fiind prima pavare interioară a monumentului, așezată pe o nivelare efectuată imediat după terminarea lucrărilor de zidire. Cu același prilej, în fața Ușii Împărățești a iconostasului a fost montată în pavaj o lespede din calcar, a cărei ornamentație deși puternic uzată prin călcare, denotă o proveniență romană. Din păcate aceste situații au putut fi observate doar pe porțiuni reduse ale profilelor, stratigrafia fiind deranjată în mare parte de înhumări moderne, ca M.1 din centrul naosului, cu sicriul din lemn încă bine păstrat și ca atare nedeafectat. O altă deranjare a stratigrafiei s-a produs în anii '20 ai secolului nostru, când

fundațiile zidurilor exterioare, ca și fundațiile stâlpilor de susținere a bolții au fost consolidate din interior cu un brâu de beton ce coboară până la adâncimea de 1,70 m de la actualul nivel de călcare. Sub acest nivel, pe toată întinderea secțiunii a fost surprins un strat de cultură preistorică gros de 80 cm, conținând ceramică neolitică. Sub stratul preistoric, la o adâncime de 95 cm de la nivelul de călcare actual, apare solul viu.

Singurul loc nederanjat de amenajările amintite mai sus a fost surprins în extremitatea de Vest a secțiunii, la zidul interior, neconsolidat cu beton, ce desparte naosul de pronaos. Aici a fost cercetat și singurul mormânt medieval deranjat doar în zona picioarelor (M.2), care a păstrat în inventar două inele și o monedă de argint. Este vorba de un inel gracil, realizat din sârmă de argint pe care a fost lipită o inimioară mică din același metal și un inel sigilar masiv, peste a cărui sigiliu reprezentând un potir ornamentat tot cu o inimioară și flancat de un soare și o semilună, a fost lipit un denar emis de regele Vladislav I al Ungariei (1440 - 1444). Pentru a se potrivi peste spațiul oval al sigiliului, marginile monedei au fost decupate corespunzător. Având în vedere constatarea stratigrafică conform căreia mormântul a fost practicat după construirea bisericii, datarea monumentului poate fi coborâtă înainte de secolul al XV-lea.

II. Grădina castelului

Campania arheologică, sponsorizată cu deosebită generozitate de primăria municipiului Hunedoara, a constat în cercetarea secțiunii S.2/1997 cu dimensiunile de 18 x 4 m. Stratigrafia nu a mai fost afectată, ca în anul trecut, de lucrări de construcție contemporane. Nu au mai fost descoperite nici complexe dacice. În schimb, în mare parte din secțiune, stratele preistorice au fost afectate de o construcție medievală, datată cu monedă în secolul XVI, din care s-a dezvelit mai mult de jumătate. În această locuință, puțin adâncită, s-a descoperit o sobă/cuptor (?), o vatră și multe fragmente de obiecte de fier folosite la construcția propriu-zisă. De asemenea, s-a descoperit și ceramică, deosebit de frumoasă, caracteristică perioadei. În colțul de sud-est al acesteia, în afara construcției, s-au descoperit două schelete umane depuse în gropi special amenajate și - după cuiele descoperite - în sicrie. Inventarul acestora nu ne permite să le atribuim unei perioade cronologice anume.

Straturile preistorice au fost surprinse intacte în partea de vest a secțiunii noastre. Bine individualizate sunt stratele aparținând culturii Starčevo - Criș, epocii bronzului și epocii hallstattiene. Încadrarea mai fină a acestora se va face o dată cu publicarea monografică a descoperirilor.

Informații suplimentare online

[Raportul 509 din cronica.cimec.ro](http://raportul509.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://localizare.pe.harta.folosind.Mapserver.Cimec.ro)
